

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 19. junija 1896.

Politiški oddelek.

Cesarjev opomin.

V Budimpešti vrše se sedaj slavnosti tisočletnice ogerske države, katerih se udeležuje cesar. Vladar je porabil to priložnost, da je v nekem nagovoru priporočal Madjarom, naj bodo strpljivi in pravični proti drugim narodnostim na Ogerskem, druge narodnosti je pa opominjal, naj bodo zveste ogerski državi. Mi le želimo, da bi ta opomin presvetlega vladarja imel kaj upliva. Sedanje razmere na Ogerskem so neznosljive.

Na Ogerskem za nemadjarske narodnosti sedaj ne veljajo nobeni zakoni. Pri volitvah delujejo Madjari z vsemi sredstvi, da ni voljen kak Slovak ali Rumun. Tudi društev ne morejo Nemadjari svobodno snovati, kajti takoj se prepovedo in konfiskuje se njih premoženje. Kako se je zatrla „Slovaška Matica“ in njeno premoženje se uporablja za potujčevanje Slovakov.

Da si bi po zakonu morale imeti vse narodnosti na Ogerskem svoje srednje šole, vendar so vse državne srednje šole madjarske, v katerih se potujčujejo rumunski in slovanski dijaki. Če hočejo Slovani ali Rumuni osnovati zasebno srednjo šolo, se pa jim delajo grozne ovire. V vseh državnih ljudskih šolah se že pomadjaruje, da celo v verske se že uriva pod raznimi predtvezami madjarščina, naj so tudi namenjene za Slované ali Rumune.

Tiskovna svoboda je na Ogerskem za Madjare skoro popolna, nemadjarski listi se pa na vso moč zatirajo. Njih uredniki se zapirajo in listom se nalagajo visoke globe, da bi jih le zatrli. Da celo Madjari nočejo priznavati, da na Ogerskem biva še kak drug narod kakor madjarski. Zato pa zmatrajo vse skoro za neko izdajstvo, kar bi bilo v korist kaki drugi narodnosti.

Da pri tacih razmerah Slovani in Rumuni ne morejo biti naudušeni za ogersko državo, je naravno. Vsaj je le predobro znano, da madjarski porotniki obsodijo

vsacega Slovana ali Rumuna, kateri je tožen kacega političnega prestopka in sodniki mu odmerijo najvišjo kazen.

Dokler se sedanje razmere ne premene, se Slovani in Rumuni ne morejo ogreti za ogersko državo, vedno bodo težili za tem, da se odpravi sedanji dualizem, in težili na Dunaj.

Ogerski Slovani so sami podpirali Madjare v njih boju za državno pravo, kar najbolje kaže, da načelno niso nasprotniki ogerske države. Če pa sedaj ne marajo zano, so tega krivi le Madjari, ki vse nemadjarske narodnosti zatirajo. S silo se pa ne da pridobiti naklonjenost. To bi morali vedeti tudi Madjari. Žal, da imamo malo upanja, da bi opomin vladarjev imel kaj vspeha. Madjari ostanejo, kakeršni so.

Tudi neuspeh razstave jih ne bode nič spametoval. Tega neuspeha je največ kriva madjarska nestrpnost. Ogerske nemadjarske narodnosti ne gredo v Budimpešto. Pa tudi od drugod bi bilo mnogo več obiskovalcev, ko bi se ne slišalo, kako zatirajo Madjari druge narodnosti. Simpatije, ki jih je vsak imel do viteških Madjarov, so popolnoma izginile. Če hočejo Madjari zopet pridobiti simpatije in če hočejo, da bodo nemadjarske narodnosti vnemale se za Ogersko državo, spremeniti morajo vso dosedanjo politiko. Izvedejo naj pred vsem narodnostni zakon, ki zagotavlja vsem narodnostim popolno enakopravnost v šoli in uradu. Če to store, si tudi utrdijo svojo državo in zastonj bodo vse centralistične težnje, ki se semtertja pojavljajo na Dunaju. Če pa bodo Madjari tirali sedanjo politiko, bodo pa nemadjarske narodnosti na Ogerskem vedno pripravljene podpirati slednjega, ki bode deloval za razrušenje dualizma, in prav lahko se pripeti, da se nekdanji dualizem ne bode več obnoviti dal. Madjari naj nikar ne prezro, da v Avstriji dobivajo vedno večji upliv stranke, ki so nasprotne Madjarom. Posebno na Dunaju sedaj ne vlada mej prebivalstvom nič kaj prijazno mišljenje proti Madjarom. Vsi ti pojavi bodo brez vsacega uspeha, ako bode prebivalstvo ogerske državne polovice srečno in zadovoljno. Če se bodo pa na Ogerskem zatirale nemadjarske narodnosti, se pa uteg-

nejo jedenkrat zjediniti vsi Madjarom nasproti življi obeh državnih polovic in narediti konec madjarski slavi.

Politični pregled.

Koroški deželni zbor je bil sklenil v poslednjem zasedanju nov volilni red. Kakor se poroča, cesar ni potrdil tega zakona zaradi formalnih pomankljivosti. Nam se pač dozdeva, da formalne pomankljivosti niso toliko krive, temveč vladi ne ugaja, da je deželni zbor sklenil direktne volitve v kmetskih občinah. Da so se vpeljale direktne volitve na Koroškem, bi se polagoma tudi v drugih kronovinah. Naposled bi se temu ne mogla izogniti Galicija, če ne bi hotela veljati za nazadnjaško pokrajino. Po vpeljavi direktnih in tajnih volitev pa v Galiciji ne zmagajo več somišljeniki grofa Badenija.

Državni zbor je končal svoje pomladansko zborovanje. V poslednjih dveh sejah, ki so bile v soboto in v ponedeljek je sklenil zakon glede povišanja državnega doneska za premije tovarnarjem, ki delajo sladkor za izvoz. Ta sklep je bil povse nepotreben, kajti noben fabrikant ne bi bil zaprl tovarne, da je imel nekaj krajcarjev manj dobička pri meterskem centu. Če se pomisli, da je menjavanje cen pri sladkorju veliko večje nego premija, ki se daje za izvoz, moramo reči, da je večja ali manja produkcija sladkorja odvisna od vse kaj družega, kakor teh državnih premij. Prav po nepotrebnem se je vrglo 4 milijone v žrelo kapitalizma. Tega glasovanja nobeno zavijanje opravičiti ne more. Pokazalo se je zopet, da avstrijski parlament služi le velikemu kapitalu.

Protisemitje in Mladočehi. — Razmere mej protisemiti in Mladočehi so se silno poostriale. Posebno dr. Lueger, ki je še vedno nevoljen, da ni dunajski župan, se pri vsaki priliki zaganja v Mladočehi. Nadejal se je dr. Lueger, da bodo Mladočehi vedno njegovo stranko podpirali, in ga jezi, ker jo nočejo. Če se pomisli, kako protisemitje prezirajo dunajske Čehi, se Mladočehom ne more zameriti, da Mladočehi ne podpirajo protisemitov. V jedni zadnjih sej, je dr. Lueger rekel, da so Mladočehi postali iz rjovečih levov vladni voli, kar je seveda vzbudilo velik hrup mej češkimi poslanci, posebno ker je še dr. Lueger izustil sumničenja, katerih dokazati ni mogel. S takim zabavljanjem si protisemitje pač zaupanja ne pridobe.

Sokolsko slavnost v Toplicah na Češkem je prepovedala vlada na moledovanje čeških Nemcev. Da bi se pa Čehi nekoliko potolažilo, se je prepovedal tudi shod nemških telovadcev. Nemci so grozno veseli, da se je Sokolova slavnost prepovedala. V Toplicah sedaj neomejeno vladajo, ker se ondotni Čehi ne zavedajo. Ko bi češka slavnost Čehi vzbudila, bi kmalu Čehi prišli celo v občinski zastop. Vsaj je le predbro znano, kako je to ali ono mesto na Češkem in Moravskem nakrat zgubilo nemški značaj, ko so se le Čehi nekoliko bolj zavedati začeli. Ravno tako bode tudi v Toplicah. Zato pa tak strah pred praškimi sokolci.

Zborovanje delegacij se letos vrši z največjo mirstvo. Madjari so se celo zadovoljili, da jim minister vnanjih stvari ni razlagal v ogerske delegacije odseku vnanje politike. Dosedaj je bila navada, da je minister v odseku avstrijske delegacije posebej in odseku ogerske delegacije posebej razkril vnanjo politiko. Letos so pa madjarski delegatje zadovoljni s tem, kar so čitali o ministrovem razlaganju v avstrijske delegacije odseku po časopisih. Da Madjari letos niso želeli posebnih pojasnil, imajo pač svoje uzroke. Zadovoljni niso, da je njih politika na Balkanu popolnoma se izjalovila in ne marajo, da bi jih kdo spominjal na te poraze.

Hrvatska stranka prava. — Pogajanja, da bi se zjedini zopet obe frakciji stranke prava niso imele uspeha. Posebno za dr. Franka ne marajo pri stranki. Po našem

mnenju je nasprotovanje dr. Franku neopravičeno, kajti baš ta mož ima precejšnje zasluge vsled tega, da je dokazal, da Hrvatska ni pasivna dežela, kakor vedno trdijo Madjari.

Madjari in dr. Lueger. — Madjari so grozno hudi na dr. Luegerja, ki jih vedno napada v državnem zboru. Interpelovali so že večkrat vlado, da naj kaj stori, da se na Dunaju ne bodo več tako sramotili Madjari. Ogerska vlada pa seveda ničesa storiti ne more, ker nima dajati nobenih navodil cislitvanskemu parlamentu. Madjari sedaj hočejo začeti veliko borbo proti naši državni polovici. V kratkem bode v Budimpešti velik tabor, na katerem se bode sklepalo, da bi Madjari ne kupovali nobenih cislitvanskih izdelkov. Velicega strahu pred tem na Dunaju pač nimajo. Če Dunajčanje začno borbo proti madjarski pšenici in moki, bili bi Madjari mnogo huje prizadeti.

Italija. — Razprava proti poveljniku Baratieri-ju, ki je izgubil bitko pri Adui, je končana. Spoznali so ga za nedolžnega in sodišče ga je oprostilo. Tega je bilo pa tudi pričakovati. Ko bi bil obsojen Baratieri, s tem bi bila izrečena obsodba tudi nad tedanjo vlado, posebno Crispijem. Da se pa to ni zgodilo, zato so pa privrženci prejšnje vlade poskrbeli. Vedeli so uplivati z besedami, pa tudi z denarjem na odločujoče osebe pri razpravi, ki so Baratierija tudi res nekrivim spoznale. Sicer pa, ko bi bil obsojen Baratieri, bi ta tudi sam ne bil miroval in gotovo bi bil storil vse, da bi bil tudi svoje sokrivce spravil v ječ.

Ruski car na Dunaju. — Tekom letošnjega poletja obišče ruski car Nikolaj II. našega cesarja na Dunaju. Podrobnosti obiska še niso znane, ve se pa toliko, da hoče avstrijski dvor najveličastneje vsprejeti mogočnega ruskega vladarja in da se bode z dotičnimi slavnostnimi pripravami v kratkem pričelo. Ta sestanek dveh evropskih vevladarjev bo zopet vesel pojav na obzorju mirovne politike.

Španija. — Vsled atentata v Barceloni, kjer je na Sv. Rešnjega telesa dan nekdo vrgel v cerkvi, mej množico ljudstva bombo in jih je bilo več ubitih in ranjenih, so se uvele posebno tudi v Madridu najstrožje naredbe proti anarhistom. Vse sumljive osebe se pazno stražijo. Vrše se hišne preiskave, konfiskujejo se pisma itd. Hoče se dognati, če so madridski anarhisti v zvezi z napadovalci v Barceloni, oziroma zajeti hočejo napadovalce barcelonske, katerih še do danes nimajo. Nesrečna Španija, ki boleha na tolikih boleznih. Njen organizem spodjeda na edni strani anarhizem, po drugi financijalen propad in veliko preglavico ji dela neudušljiva vstaja na Kubi. Koliko milijonov krvavega denarja je šlo za Kubo, a danes je že skoro gotovo, da Kuba nikdar več ne bo španjska pokrajina. Vstaši prodirajo uspešno dalje, dočim se španjski vojski jako slabo godi, ker ji je začela izostajati pomoč iz Španije.

Kreta. — Položaj na Kreti je žalosten. Vstaja je splošna, puntajo se mohamedanci in kristjani. Moritev in požiganja ni konec. Oropane stvari se javno na tržiščih prodajajo. Mej tem, ko se gode ondi taka grozodejstva, se vevlasti mej seboj prepirajo, kako naj bi se napravil red. Turčija je obljubila, da hoče z reformami zadovoljiti Krečane in jih pomiriti. Zaupanja pač ne more noben imeti v Turčijo, ker ta niti doma ne more vzdržavati miru. Svetuje se razno. Največ se priporoča, da naj bi prevzela Grška otok Kreta od Turčije v oskrbo, toda Grška ima tudi premalo zaupanja in prezdolžena je, nima torej sredstev, s katerimi bi naj razmere na Kreti uravnala. Da bi ne bilo mej vevlastmi sebičnosti in koristolovja, davno bi že malomarni Turčiji druga pela. Tako pa, če propade Turčija, kdo naj bo njen dedič. Vsaka evropska vevlast bi najraje največ dobila. Vsled tega bi mej vevlastmi samimi nastale velike homatije. Tega se boje in v škodo javnemu blagostanju in miru ter v korist Turčije se vevlasti ne upajo iz strahu druga pred drugo odločno na noge stopiti in od Turčije jasnosti in redu zahtevati.